Optimum

KD Skladi
družba za upravljanje, d.o.o

Revija za pametne vlagatelje SEPTEMBER 2017 WWW.KD-SKLADI.SI

Blockchain

TEHNOLOŠKA PRILOŽNOST ZA PRIHODNOST IN SLOVENIJO? STR. 8

Optimum september 2017

Blockchain

Za kaj gre pri tehnologiji, ki bo najverjetneje krojila našo prihodnost? Tehnologijo razpršene evidence strokovnjaki obravnavajo kot eno izmed pomembnejših inovacij na področju internetnih tehnologij. Gre za evidenco, pri kateri imajo udeleženci sheme enake celovite evidence z informacijami o drugih udeležencih. Je orodje za beleženje lastništva, baza, ki ni shranjena na centralni lokaciji, ampak je razpredena po mreži številnih računalnikov.

AVTOR: **ŽIGA CAJZEK, KD SKLADI**

BLOCKCHAIN, NAJKRAJŠE PREVEDEN in opisan kot »tehnologija veriženja podatkovnih blokov«, je najpogostejša vrsta tehnologije razpršene evidence in ena od možnosti njene uporabe. Nekateri poznajo blockchain kot tehnologijo, ki podpira delovanje kriptovalut, med katerimi je najbolj znan bitcoin. A blockchain je več. Iz imena je možno razbrati, da gre za razporejanje transakcij v bloke, ki so med seboj tako povezani, da se izoblikuje veriga. V blokih so shranjeni zapisi vseh veljavnih transakcij, posamično potrjevanje transakcij pa izvaja neomejen krog enakopravnih uporabnikov. Iz grafike je razvidno, da pri izmenjavi vrednosti ne sodelujejo posredniki, ampak izmenjava poteka od uporabnika do uporabnika. Posledica izločitve posrednikov iz procesa je poenostavitev transakcij in večja robustnost sistema, ki zaradi distribuirane narave ni odvisen od centralnih institucij.

Se sliši zapleteno? Za osnovno uporabo interneta ali na primer avtomobila ni potrebno temeljito razumevanje delovanja sistema. Tudi pri blockchainu za razumevanje potenciala, ki ga tehnologija prinaša, ne potrebujemo poglobljenega vpogleda v »drobovje«, vsekakor pa je koristno, da poznamo njegove osnovne zakonitosti. Te so povzete v priloženi infografiki. ■

> **NE SPREGLEJTE GLAVNE TEME: Blockchain: tehnološka priložnost za prihodnost in Slovenijo?** str. 8–11

TEHNOLOGIJA VERIŽENJA PODATKOVNIH BLOKOV

6 korakov za lažje razumevanje blockchaina: kakšna je pot od zahtevka za transakcijo do njenega zaključka?

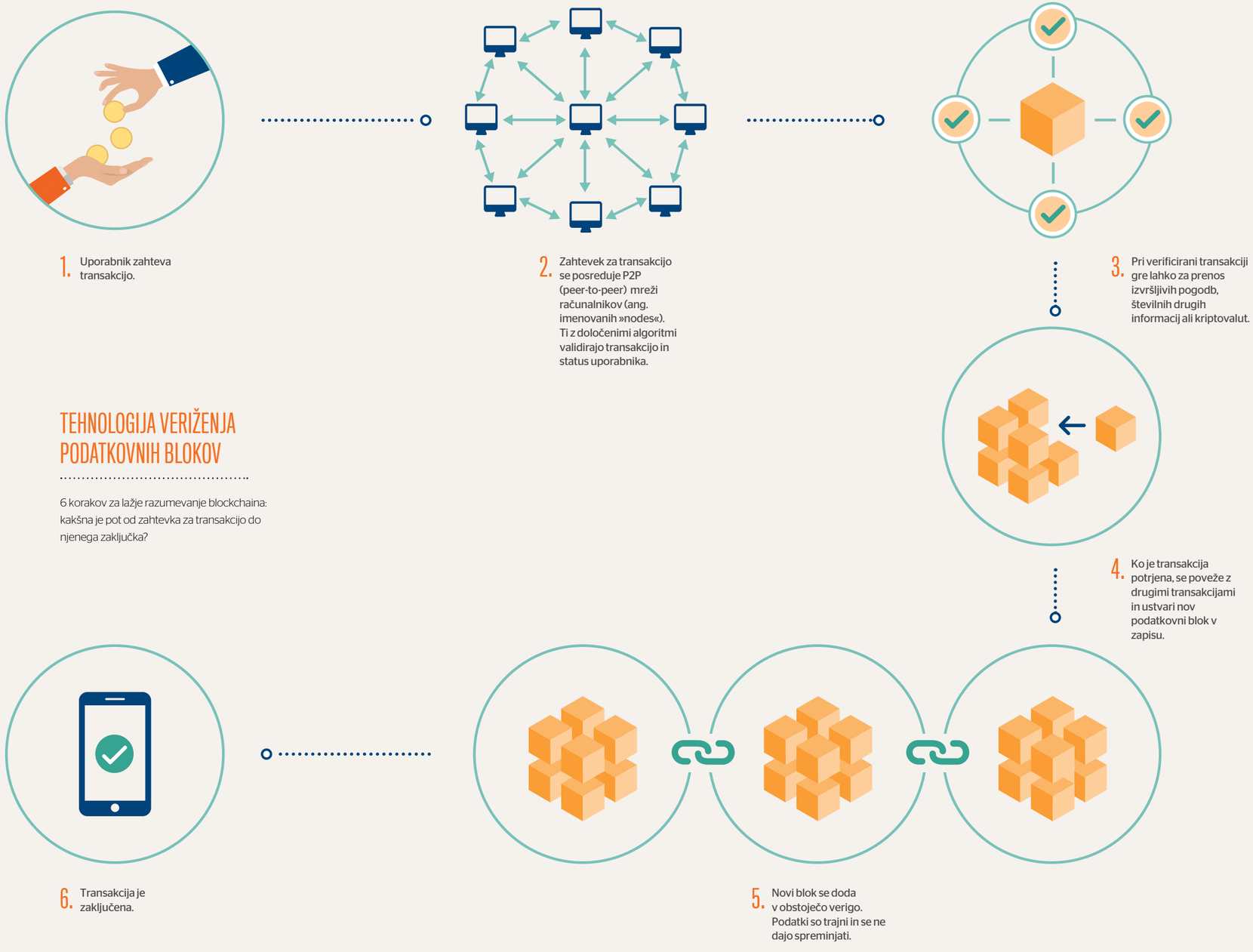

1. Uporabnik zahteva transakcijo.
2. Zahtevek za transakcijo se posreduje P2P (peer-to-peer) mreži računalnikov (ang. imenovanih »nodes«). Ti z določenimi algoritmi validirajo transakcijo in status uporabnika.
3. Pri verificirani transakciji gre lahko za prenos izvršljivih pogodb, številnih drugih informacij ali kriptovalut.
4. Ko je transakcija potrjena, se poveže z drugimi transakcijami in ustvari nov podatkovni blok v zapisu.
5. Novi blok se doda v obstoječo verigo. Podatki so trajni in se ne dajo spreminjati.
6. Transakcija je zaključena.

Ambiciozno, a premišljeno v naložbe

V VSAKEM POSLU se ničkolikokrat sprašujemo, kaj bo prinesla prihodnost. V financah, pri upravljanju premoženja vas, naših strank, je vprašanje seveda še posebej pomembno. Naš cilj je pri tem preprost: ustvariti čim boljši donos. Zato ne moremo čakati, kaj nam bo prinesel jutri. Nenehno se razvijamo, učimo, spremljamo trge, gospodarske panoge in podjetja ter razvoj sodobnih tehnologij.

LUKA PODLOGAR
PREDSEDNIK UPRAVE DRUŽBE KD SKLADI

Prav pri teh se zdaj na svetu spet dogajajo tektonski premiki. Ves svet govori o »blockchainu«, tehnologiji veriženja podatkovnih blokov, ki naj bi povsem spremenila način izvajanja transakcij in prinesla učinkovitost, sledljivost, preverljivost in trajnost. Ampak kaj blockchain sploh je?

V času, ko ga mnogi zmotno kar enačijo z bitcoinom in drugimi kriptovalutami, hkrati pa žal pogosto nekritično dajejo v isti koš naložbe, špekulacije in skrajno tvegane finančne operacije, smo se odločili, da ga bomo predstavili tudi v Optimumu. Ne zato, ker bi ga želeli promovirati ali pa kritizirati, ampak zato, da ga bomo vsi skupaj lažje razumeli, spoznali tehnološke prednosti in priložnosti za slovenska podjetja, hkrati pa tudi pravočasno opozorili na omejitve in pasti.

Letos mineva desetletje od poka borznih balonov in začetka največje finančne krize tega tisočletja. Iz napak smo se vsi skupaj lahko veliko naučili. Tudi to, da je treba pri naložbah ravnati skrbno in premišljeno, ambiciozno pri načrtih in željah, a hkrati z odločitvami na podlagi znanja, strokovnih analiz in vrhunske podpore. Za take odločitve smo z vami v družbi KD Skladi. Vabim vas, da se tudi za svoj naslednji finančni korak oglasite pri nas. Vabljeni k nam: v živo v poslovalnice ali po vseh sodobnih komunikacijskih poteh. Tudi preko naše prenovljene spletne strani, ki še boljša čaka na vas! ■

AVTORJI IZ KD SKLADOV

SAŠO ŠMIGIĆ
POMOČNIK DIREKTORJA NALOŽBENEGA SEKTORJA - VODJA ANALIZ

Od leta 2006 je bil upravitelj v KD BPD, od leta 2008 upravitelj v KD Skladih, od leta 2013 pa je v sedanji vlogi. Upravlja sektorski sklad KD Surovine in energija ter v razvijajoče se trge usmerjene sklade KD Novi trgi, KD Indija-Kitajska in KD Latinska Amerika.

KATJA BOGATAJ KOPRIVA
FINANČNA SVETOVALKA

Strokovna finančna svetovalka z dolgoletnimi izkušnjami v industriji vzajemnih skladov. V družbi KD Skladi je že 11 let. Njen vsakdanji izziv sta zadovoljstvo strank družbe ter uspešno plemenitenje njihovih portfeljev.

KATJA JEKOVEC
SVETOVALKA ZA MARKETING IN ODNOSE Z JAVNOSTMI

V sektorju finančnega svetovanja in trženja s sodobnimi digitalnimi kanali skrbi za približevanje KD Skladov vlagateljem in širši javnosti. Svoje izzive išče v nenehnem razvoju novih tehnologij, v katerih vidi najhitrejšo pot za vzpostavitev odnosa med podjetjem in vlagateljem.

OPOZORILO VLAGATELJEM KD Skladi, družba za upravljanje, d. o. o., Dunajska cesta 63, Ljubljana, upravlja KD Krovni sklad s 16 podskladi. Prospekt krovnega sklada z vključenimi pravili upravljanja, dokumenti podskladov s ključnimi podatki za vlagatelje (KIID) ter zadnje objavljeno letno in polletno poročilo krovnega sklada v slovenskem jeziku so vlagateljem v tiskani obliki brezplačno na voljo na sedežu družbe in vpisnih mestih, v elektronski obliki pa so objavljeni na spletni strani www.kd-skladi.si.
Pretekla donosnost naložbe v sklad ni pokazatelj njene donosnosti v prihodnosti. Gibanje vrednosti enote premoženja posameznega sklada je v veliki meri odvisno od stanja na kapitalskih trgih. Vrednost enote premoženja lahko raste ali pada, zato so tudi prihodnji donosi lahko višji ali nižji kot v preteklosti. Obstaja verjetnost, da vlagatelj med varčevanjem ne dobi povrnjenih vseh sredstev, ki jih je vložil v sklad. Vstopni in izstopni stroški ter davki, ki jih morda plača vlagatelj in ki bi sicer znižali prikazano donosnost, v izračunu niso upoštevani. Najvišji vstopni stroški za sklade KD Galileo, mešani fleksibilni sklad, KD Rastko, evropski delniški sklad, KD Balkan, delniški, KD Novi trgi, delniški, KD Surovine in energija, delniški, KD Tehnologija, delniški, KD Vitalnost, delniški, KD Indija – Kitajska, delniški, KD Latinska Amerika, delniški, KD Vzhodna Evropa, delniški, KD Dividendni, delniški, in KD Amerika, delniški, znašajo 3 odstotke, za KD Bond, obvezniški – EUR, KD Prvi izbor, sklad delniških skladov, in KD Corporate Bonds, obvezniški – EUR, pa 2 odstotka. Vstopni stroški se v primeru višjih vplačil znižajo v skladu z lestvico, objavljeno na spletni strani www.kd-skladi.si. KD MM, sklad denarnega trga – EUR, nima vstopnih stroškov. Najvišji izstopni stroški znašajo 2,5 odstotka in se zaračunajo le pri izplačilu sredstev iz varčevalnega paketa, če od prvega vplačila v paket še ni minilo pet let. KD Bond, KD MM in KD Amerika in KD Corporate Bonds nimajo izstopnih stroškov. Tečajnica je objavljena v časnikih Delo, Dnevnik, Finance in Večer. Do 100 odstotkov sredstev skladov KD Bond in KD MM je lahko naloženih v obveznice enega samega izdajatelja, če gre za državo, lokalno in regionalno skupnost ali mednarodno organizacijo. Najmanj 90 odstotkov sredstev sklada KD Prvi izbor je naloženih v enote drugih skladov.

SINTETIČNI KAZALNIK TVEGANJ IN DONOSA*

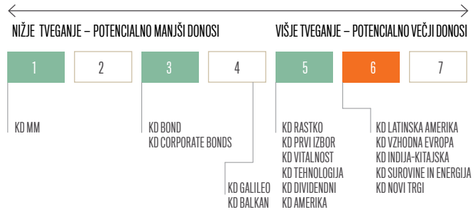

* Sintetični kazalnik tveganja in donosa kaže razmerje med tveganjem in potencialnim donosom naložbe v sklad. Temelji na nihanju vrednosti enote premoženja sklada (VEP) v zadnjih petih letih. Pretekli podatki, ki se uporabljajo pri izračunu kazalnika, niso nujno zanesljiv pokazatelj profila tveganj sklada v prihodnosti. Ni zagotovljeno, da bo kategorija tveganj in donosa ostala nespremenjena, kategorizacija sklada se lahko sčasoma spremeni. Najnižja kategorija na lestvici ne pomeni naložbe brez tveganja.

Priložnost na trgih v razvoju

Trgi v razvoju ostajajo zaradi demografskih kazalnikov, poceni delovne sile in obilja naravnih virov ter hkrati zaradi hitrega gospodarskega razvoja in napredka zelo privlačen cilj vlagateljev.

AVTOR: **SAŠO ŠMIGIĆ** FOTO: **GETTY IMAGES**

DENAR RACIONALNIH VLAGATELJEV začne prej ali slej slediti rasti. Pri tem mislimo na gospodarsko rast, saj je takrat, ko začnejo rasti tudi delniški trgi, najpogosteje že prepozno. Ponavadi brez rasti ekonomije ni rasti dobičkov podjetij in posledično ni rasti delniških naložb. A zadnja trditev sicer ne drži vedno. V preteklosti smo že videvali tudi znatne rasti delniških trgov kljub stagnaciji ekonomije in slabšim poslovnim rezultatom podjetij. V takih primerih je glavni razlog za rast tečajev ekspanzija vrednotenj ali po domače »balon«, za katerega je značilno, da se v primeru prenapihnjenosti preprosto razpoči.

Da ne bo pomote – do napihovanja balona in posledično poka lahko pride tudi pri rasti oz. pri pozitivnih poslovnih rezultatih, pod pogojem, da delniški trg preceni prihodnjo rast in že danes, kot se strokovnjaki radi izrazimo, vračunamo višje prihodnje stopnje rasti v današnja »previsoka vrednotenja«. Pogosto tako opravičujemo na prvi pogled morda neracionalno rast na delniških trgih. Tovrstno vedenje je še posebej značilno za trge v razvoju, kjer smo videli strmo rast delniških tečajev, ki jim je sledil močan padec in zaradi česar je ta naložbeni razred nekoliko bolj tvegan v primerjavi z »zahodnim, razvitim« delniškim trgom.

Neracionalno vedenje trga – ali morda bolje rečeno tržnih udeležencev – pa ni omejeno zgolj na trge v razvoju, ampak je vse od nastopa globalne finančne krize leta 2008 in posledične intervencije največjih svetovnih centralnih bank močno prisotno tudi na razvitih trgih. Poplava denarja, izjemno nizke obrestne mere, ki so v nekaterih delih sveta postale tudi negativne, in zavedanje, da bodo politiki in tudi centralni bankirji naredili vse v njihovi moči, da bodo ponovno zagnali gospodarsko aktivnost, so bili v zadnjih desetih letih glavna gonilna sila rasti na delniških trgih in to delno ostajajo še danes. Kako si naj drugače razlagamo vedenje trga, ki je lanski referendum o izstopu Velike Britanije iz EU, vzpon skrajnejših (levih in desnih) strank na stari celini, prihod Donalda Trumpa v Belo hišo in obrat v denarni politiki ameriške centralne banke (vse našteto lahko opredelimo kot visoke dejavnike tveganja), nagradil z dvomestno rastjo donosnosti razvitih delniških tečajev?

Glede na nizko stopnjo gospodarske aktivnosti in zanemarljivo rast dobičkov lahko večino donosnosti razvitih delniških trgov pripišemo predhodno omenjeni ekspanziji vrednotenj, ki so danes na predkriznih vrhovih. Da ne bo pomote, tudi trgi v razvoju so nam v zadnjih letih postregli z marsikatero pikrostjo. V Braziliji so z roko v kozarcu z marmelado ujeli že tretjega zaporednega predsednika države. Rusija je zaradi »obrambe ruske manjšine v Ukrajini« skoraj začela novo hladno vojno, a jo je na srečo odnesla zgolj z ekonomskimi sankcijami, izjemno bolečimi za gospodarstvo in prebivalce. Kitajska vztrajno niža ciljno stopnjo gospodarske rasti in za zdaj še uspešno poskuša uravnavati nivo deviznega tečaja, z nafto bogati Bližnji vzhod pa se je prelevil v bojno polje.

Trgi v razvoju v nasprotju z razvitimi v zadnjem kratkoročnem obdobju morda vlagateljev niso razveselili z zelo visoko donosnostjo. A daljnoročnejša primerjava relativnega gibanja delniškega indeksa MSCI Emerging markets (trgi v razvoju) in MSCI World (razviti trgi) od 2009 do 2017 kaže, da razkorak med donosnostjo enih in drugih, ki se je lani začel manjšati, še vedno ostaja velik – v prid trgom v razvoju. Tem gre v korist tudi dejstvo, da so vrednotenja v primerjavi z razvitimi trgi na bistveno bolj »zdravih« nivojih – tudi zato, ker v nasprotju z razvitimi trgi vključujejo diskont zaradi tveganja. V zadnjih letih se v korist trgov v razvoju ponovno povečuje premija rasti in če se s tem vrnemo k uvodu: zdaj je pravi čas, da vlagatelji spet postanejo racionalni in začnejo slediti rasti. ■

> **VEČ O SKLADU KD NOVI TRGI:**
www.kd-skladi.si/skladi/novi-trgi

Optimum september 2017

10 let kasneje: kaj se lahko naučimo iz preteklih finančnih kriz?

Od začetka globalne finančne krize je minilo 10 let. Posledice so se v naslednjih letih izkazovale predvsem v nezaupanju vlagateljev. Ti so svoje naložbe previdno zadrževali v manj tveganih naložbenih razredih, kot so depoziti, čeprav je bila obrestna mera v teh v zadnjem obdobju skoraj nična. Bi lahko ravnali drugače?

AVTORICA: **KATJA BOGATAJ KOPRIVA, KD SKLADI** FOTO: **GETTY IMAGES**

EVROPSKE INSTITUCIJE IN DRŽAVE ČLANICE so sprejele vrsto ukrepov in po 10 letih lahko rečemo, da so se odločni ukrepi obrestovali, saj danes gospodarstvo Evropske unije raste že peto leto zapored, banke so trdnejše, brezposelnost je na najnižji ravni od leta 2008, javne finance so v boljšem stanju in naložbe se spet povečujejo, denarja v obtoku je veliko in tudi v Sloveniji se splošni občutek ljudi, da lahko več trošijo, utrjuje. To pa tudi pomeni, da postajajo bolj pogumni, si pa ne želijo, da bi postali manj previdni.

Zadnje čase opažamo, da se ponovno pojavljajo navedbe o možnih pokih balonov, tako na strani dobro poznanih investicijskih razredov (delnice, delniški skladi, obveznice in obvezniški skladi), kot tudi na strani novo prihajajočih investicijskih razredov, med katere nekateri štejejo na primer kripto valute. Ob vsem tem pa je dobro vedeti, da so vsi investicijski trgi (tudi trgi nepremičnin, umetnin, žlahtnih kovin ter drugi) nagnjeni k ciklom, tako pozitivnim kot negativnim, saj je bistvo vseh investicijskih razredov zaupanje v njihove izdajatelje oziroma v njihovo zmožnost, da izpolnijo obljube. Ko zaupanje v izdajatelja izgine, se cena izdanih investicijskih razredov močno zniža ali pa jih nihče ne želi kupiti. Rečemo, da postanejo nelikvidni. In ko pride do množičnega pojava izgube zaupanja, lahko govorimo o finančni krizi ali o možnem poku balona nekega investicijskega razreda.

In kaj se lahko iz preteklosti naučimo? Vedno znova in ne glede na naložbeni razred je pomembno, da sledimo določeni strategiji varčevanja. To smo v KD Skladih strnili v zlata pravila varčevanja, ki si jih splača vselej zapomniti.

NAČRTNO VARČUJTE

Premišljeno zastavite svoj naložbeni cilj, to je znesek, ki ga želite privarčevati. Določite čas varčevanja in znesek, ki ga lahko mesečno namenite plemenitenju premoženja. Obiščite finančnega svetovalca, ki bo skupaj z vami določil, kakšen tip vlagatelja ste. To pomeni, da boste ugotovili, kakšna je vaša naklonjenost tveganju in koliko tveganja si lahko privoščite. Ob tem splošno pravilo investiranja ali varčevanja pravi, da se lahko s podaljševanjem časa za investiranje ali varčevanje izpostavljenost do tveganja povečuje. Hkrati daljši časovni horizont pomeni manjšo občutljivost na dnevna, tedenska in mesečna nihanja naložb, kar znižuje tveganje portfelja.

NE LOVITE DNA IN VRHA TEČAJEV, A IZKORISTITE PRILOŽNOSTI

V času padanja tečajev se pojavljajo priložnosti – kupovati poceni. A kako naj vemo, kje je dno? Bi lahko kupili še bolj poceni ali smo pravo priložnost že zamudili? Če bi se radi izognili temu ugibanju, je dolgoročno varčevanje v skladih dobra izbira. Izpostavljenosti nakupom ob nepravem času se lahko izognete tako, da se varčevanja lotite postopno mesečno.

RAZPRŠITE SVOJA SREDSTVA

Diverzificirajte jih na globalni ravni in na več investicijskih razredov, od na primer nizko tveganih naložb, kot so bančni depoziti, denarni skladi, obveznice in obvezniški skladi, žlahtne kovine ali nepremičnine, do višje tveganih delnic, delniških skladov in visoko tveganih ter špekulativnih naložb, kot so ozko usmerjene naložbe. Treba se je zavedati, da se je tem zadnjim primerno izpostaviti le v manjšem odstotku celotne investicije, upoštevajoč subjektivno sprejemanje tveganja. Donosi so potencialno visoki, a niso zagotovoljeni in »vroča« zgodba se lahko kaj hitro obrne v bolečo negativno izgubo. Za nepoučene vlagatelje ozko usmerjene naložbe niso primerne. Prav tako je zelo pomembna dodatna previdnost pri večjih vplačevanjih v neregulirane zgodbe ali projekte. Zapomnite si: ne nosite vseh jajc v eni košari.

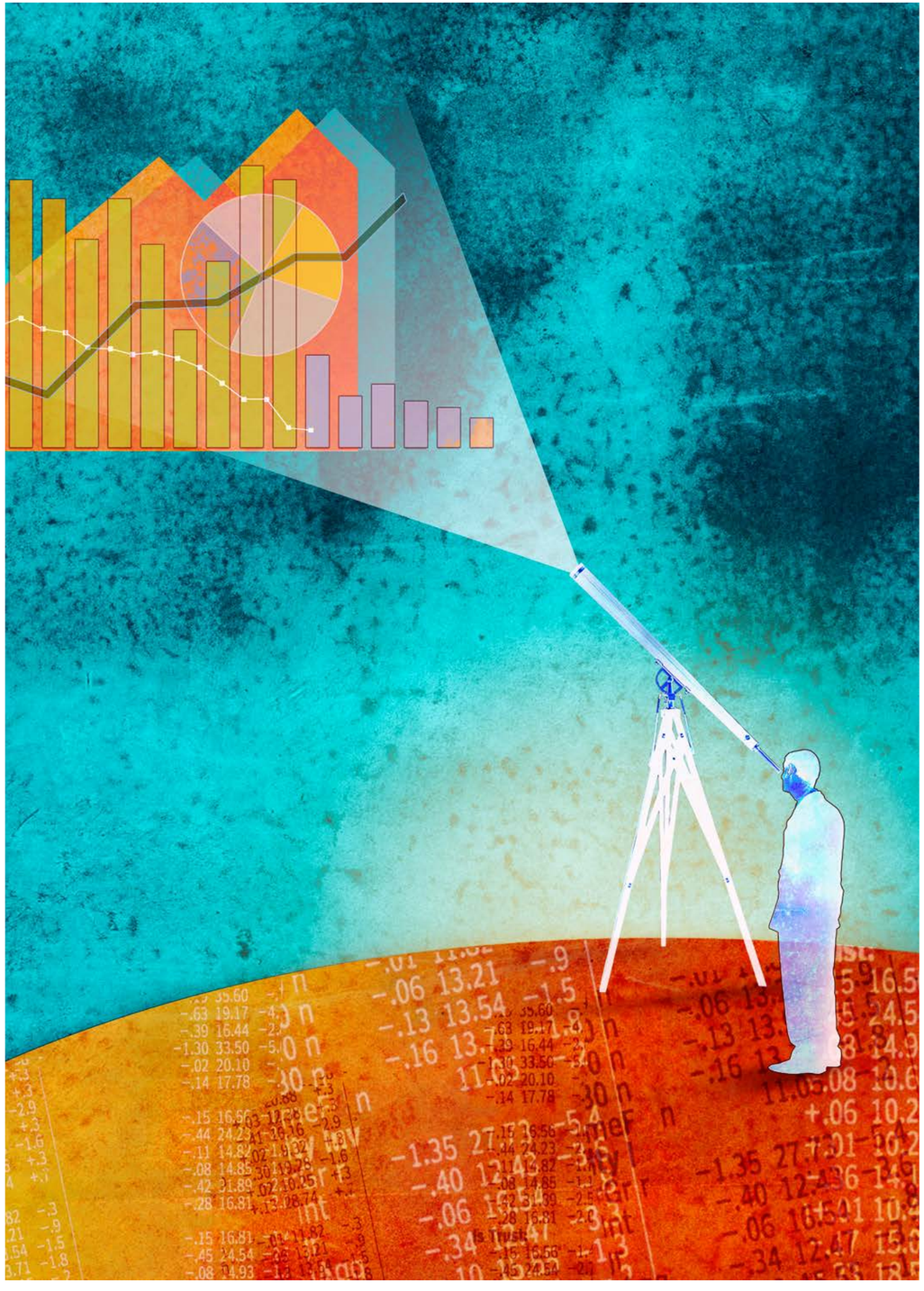

PRI NALOŽBAH JE VSELEJ IN NE GLEDE NA NALOŽBENI RAZRED POMEMBNO, DA SLEDIMO DOLOČENI STRATEGIJI VARČEVANJA.

PREVERITE, KOMU ZAUPATE V UPRAVLJANJE SVOJA SREDSTVA

Ni vseeno, pri kom varčujete. Pri izbiri družbe za upravljanje upoštevajte zgodovino delovanja, velikost sredstev v upravljanju, profesionalnost, etičnost finančnih svetovalcev, strokovnost in uspešnost upraviteljske ekipe in stroške. Izberite strokovnjake, ki jim lahko zaupate. Premoženje skladov družbe KD Skladi upravljajo priznani strokovnjaki, ki za uspešno upravljanje prejemajo številna slovenska in tuja priznanja.

PREVERITE STROŠKE

Na kaj morate biti pozorni? Poiščite odlično družbo za upravljanje, ki vaša sredstva upravlja na najbolj učinkovit način. Višina celotnih stroškov poslovanja na dolgi rok pomembno vpliva na višino privarčevanih sredstev. Preverite celotne stroške poslovanja pri vašem finančnem svetovalcu.

REDNO SPREMLJAJTE SVOJE NALOŽBE

Vaša prihodnost je vaša odgovornost. Priporočamo, da vsaj enkrat na leto preverite svoje naložbene cilje in zastavljeno strategijo ter ocenite, kdaj boste potrebovali svoja sredstva. Situacija na kapitalskih trgih se nenehno spreminja in vaša dolžnost je, da preverite, ali se vaš naložbeni portfelj še sklada z vašo varčevalno zgodbo. ■

DOGOVORITE SE ZA TERMIN S FINANČNIM SVETOVALCEM:
Pokličite nas na 080 80 24.

Blockchain: tehnološka priložnost za prihodnost in Slovenijo?

O tehnologiji blockchain oziroma tehnologiji verig podatkovnih blokov danes govori marsikdo. V zvezi s tem pojmom se pojavlja vrsta vprašanj. Ker gre za nekaj, kar lahko v marsičem kroji prihodnost, je čas, da jo spoznamo.

AVTOR: **ZENEL BATAGELJ** FOTO: **GETTY IMAGES**

BLOCKCHAIN JE NOV NAČIN, kako strukturirati predvsem transakcijske podatke. Opravimo takoj z najpogostejšo dilemo oziroma zmoto. Kaj je blockchain in kaj bitcoin? Tega nikakor ne smemo enačiti. Pojasnimo: blockchain je tehnologija, na kateri deluje najbolj prepoznavna kriptovaluta bitcoin. Primarno blockchain omogoča izmenjavo vrednosti, ki poteka »peer-to-peer«, tj. brez posrednikov. Tehnologija deluje popolnoma decentralizirano, še več, deluje distribuirano. Zato to novonastajajočo ekonomijo pogosto označujemo kot distribuirano ekonomijo.

Blockchain je revolucionaren koncept in pojasnjevanju tega bo namenjena večina besedila. Revolucionarnost izhaja iz koristi. Ta tehnologija omogoča, da se digitalna informacija distribuira in ne več kopira, kar je podlaga za novo različico interneta – Web 3.0. In če govorimo o novi različici interneta, je verjetno jasno, o kakšnih razsežnostih vpliva govorimo – o velikanskih, tako da pred njimi ni varna prav nobena od starih industrij. Zaradi osnovnega koncepta – izmenjave vrednosti in revolucionarnosti v sami zasnovi, v končni fazi je namreč blockchain nadomestilo za obstoječe drage podatkovne baze, je že danes največ aplikacij seveda na področju finančnih storitev – fintecha.

»Blockchain je celovita informacijska tehnologija z več tehnološkimi nivoji, ki se da uporabljati za najrazličnejše oblike registrov, zapisov in izmenjave, vključno z vsemi področji financ, ekonomije in denarja, fizične lastnine in nematerialnih sredstev, glasovanj, idej, zdravstvenih podatkov in drugih informacij,« opisuje tehnologijo Melanie Swan, ena njenih najbolj znanih poznavalk.

Toliko se govori o blockchainu, pa že obstaja kakšen konkreten primer uporabe? Zelo verjetno marsikdo od nas že uporablja storitve, ki temeljijo na tej novi tehnologiji, pa se tega ne zavedamo, saj se blockchain praviloma dogaja nekje v ozadju. Tako kot danes ne vemo, ali naša banka uporablja Microsoftove ali IBM-ove baze podatkov, tudi ne vemo, ali je v ozadju že blockchain. Gre za veliko bolj učinkovito tehnologijo, ki nadomešča zdajšnje, velikokrat se tudi zgodi, da izjemno poenostavlja stare procese in marsikateri stari element postane odveč. Tehnologija je namreč veliko hitrejša, natančnejša in predvsem cenejša. Za navadne smrtnike pomeni, da se bodo praktično pri vseh storitvah pojavili cenejši in boljši ponudniki, ki bodo izzivali stare. Stari se bodo temu morali prilagoditi. V končni fazi bomo zaradi te tehnologije največ pridobili potrošniki.

Blockchain v svojem izhodišču omogoča prenos vrednosti, vsaka tovrstna baza ima svoj žeton (token), s katerim se lahko tudi trguje, torej mu trg določa vrednost. Za katerikoli trg je značilno, da vrednosti rastejo in padajo. Zaradi zadnjega obdobja rasti se o kriptovalutah kot naložbeni priložnosti govori že na tržnici in bencinski črpalki, kar je običajno znamenje, da je treba vklopiti alarm. Na tem mestu želimo predvsem pojasniti, kaj žetoni so.

GENERACIJE ŽETONOV

Tako pridemo do koncepta kriptovalute. Najbolj znana kriptovaluta (žeton) in tudi prva generacija je bitcoin, ki ima eno samo funkcijo. Ta je omogočati prenos vrednosti. Da ne bo pomote – mogoče bo kdaj v prihodnosti drugače, a za zdaj še nima statusa klasične valute, kot jih poznamo v »tradicionalni ekonomiji«.

Naslednja generacija so žetoni, ki prav tako prenašajo vrednost, imajo pa dodano vrednost, na primer to, da zagotavljajo anonimnost, kar je pomembna lastnost za »temni« del interneta – taka primera sta dash in monero.

Ether je tipičen predstavnik tretje generacije žetonov, ki poleg prenosa vrednosti omogoča tudi izvajanje pametnih pogodb (smart-contract), poenostavljeno, denar s programsko kodo. Ether odpira popolnoma nove dimenzije razvoja distribuirane ekonomije. Osebno vidim predvsem dva ključna prispevka. Prvi, ki je verjetno glavna konkurenčna prednost platforme Ethereum, je ta, da omogoča globalno zbiranje sredstev za projekte (ta poznamo pod kratico ICO – initial coin offering), pri čemer vlagatelji v zameno za vložek dobijo žetone projekta, s katerimi se ponavadi dokaj hitro začne trgovati na borzah. Globalno zbiranje sredstev in praktično takojšnja likvidnost žetona, ki ga lahko poenostavljeno razumemo kot približek za delež v projektu, pomenita globalno revolucijo na področju podjetništva. K tej temi se bomo vrnili nekoliko kasneje. Drugi prispevek je možnost projektov, ki so bili doslej le težko izvedljivi – na primer napovedovalni trgi (prediction markets – primer augur), razne oblike stavnic in pa storitve, ki glede na značilnosti močno spominjajo na zavarovalniške produkte, na primer etherisc. Ethereum je na tem področju največji ekosistem, prihajajo pa seveda novi, na primer lisk in neo.

Četrta generacija so tako imenovani app-tokeni, ki jim pri nas poskušamo nadeti naziv vsebinski žetoni. Ti dejansko opravljajo neko funkcijo. Skoraj praviloma so to žetoni, ki so nastali z zbiranjem sredstev ICO, velikokrat pa gre za projekte, ki napadajo obstoječe infrastrukturne storitve na internetu, na primer prostor za shranjevanje podatkov – sia, storj, ki napadata na primer Dropbox, golem in Iex.ex, ki napadata oblačno računalništvo. Sem sodita tudi slovenska projekta Iconomi in Cofound.it.

Peta generacija žetonov se šele razvija, se pa utegne zgoditi, da bo to ena večjih prelomnic – gre za žetone, ki so samo digitalna tokenizirana oblika vrednosti iz realnega sveta, na primer tradicionalnih valut – USDT za USD, v zadnjem času pa se že pojavljajo prve tokenizirane delnice najuglednejših globalnih podjetij.

Šesta generacija so kombinirani žetoni, kjer gre za kombinacijo različnih že obstoječih žetonov. Najbolj viden predstavnik je Iconomijev BCX.

Tako kot za vsako industrijo se tudi tu ve, kdo je bil v posameznem segmentu prvi, kdo je bil drugi, kdo je pripeljal inovacije, kako daleč je razvoj projekta, kdo stoji za projektom in podobno. Vse to so elementi, ki so pomembni za boljše vsebinsko razumevanje blockchaina.

NEDOREČENO REGULATORNO OKOLJE

Ob omembi blockchaina ali distribuirane ekonomije je prva asociacija prav bitcoin oziroma kriptovaluta, s tem pa je povezanih tudi vrsta negativnih asociacij, ki jih velja omeniti, od pranja denarja do špekulacij.

Blockchain je še v zelo zgodnji fazi razvoja. Če bi ga primerjali z internetom, smo zdaj nekje v fazi, ko še nismo poznali spleta. Tehnologija obljublja in teoretično omogoča več, vrhunski razvijalci z vsega sveta pa poskušajo iz nje potegniti kar največ. Tako imamo na eni strani »hype«, koncept, ki danes deluje predvsem na močnih vizijah in obljubah, na drugi strani pa realnost. Razhajanje je zelo zelo veliko. A posebna lastnost te nove ekonomije je, da se razvija z neverjetno hitrostjo. En mesec v tej ekonomiji pomeni približno eno leto v stari ekonomiji. Zato marsikaj, kar je veljalo še pred nekaj meseci, danes ne velja več.

Začetna faza razvoja, kompleksnost, hitre spremembe, koncepti, ki doslej niso bili možni, neoprijemljivost … Ni čudno, da distribuirana ekonomija regulatorjem po svetu povzroča precejšnje težave z njenim umeščanjem v obstoječi pravni kontekst. Če temu kontekstu dodamo še najnaprednejše disruptivne storitve, kot sta Uber ali Airbnb, je upravičeno domnevati, da se zadržanosti verjetno upravičeno pridružuje tudi strah. A to izhaja iz površnega razumevanja.

Distribuirana ekonomija prinaša tudi veliko priložnosti, ki niso niti dobro znane niti poudarjene. Če povzamemo, zajemajo področja od bank, zavarovalnic, novih modelov ustvarjanja in deljenja vsebin do globalno povezanih superračunalnikov. Število storitev, uporabnikov in podjetij strmo raste iz dneva v dan. Distribuirana ekonomija vztrajno gradi alternativo centraliziranim sistemom. Prvi premiki se kažejo na področju bančnih in finančnih storitev (fintech), postopoma pa blockchain tehnologija prodira v prav vse pore gospodarstva.

SLOVENIJA: KONČNO NA VRHU

Doslej so imela zaradi dostopa do tehnologije, kapitala in podjetniškega znanja ameriška podjetja veliko prednost. Distribuirana ekonomija pa je v temelju veliko bolj demokratična in omogoča enakovredno vključevanje tudi preostanku sveta. Blockchain pomeni svet, kjer imajo vsi ljudje in vse ideje enake možnosti ne glede na spol, starost, barvo kože in ne glede na to, od kod prihajajo.

V ozadju je koncept ICO, ki ga omogoča Ethereum. V Sloveniji obstaja ogromno poslovnih idej, tudi dobre rešitve, ki pa le redko uspejo. Blockchain omogoča dvoje – dostop do finančnih sredstev, predvsem pa je pomemno to, da je storitev takoj globalna.

Slovenija v distribuirano ekonomijo vstopa z velikimi koraki – naši projekti so priložnost zagrabili zgodaj. Na tem področju smo v Evropi gotovo v špici. Z že uveljavljenimi podjetji, kot je ICONOMI, postavljamo nove standarde za varno izvedbo transakcij in naložbe v digitalne projekte. Cofound.it, ki gradi alternativo obstoječemu startupovskemu ekosistemu, pa ponuja razvojno okolje, ki to omogoča. Taka podjetja imajo globalno vizijo, vodilni položaj v svojih vertikalah, napadajo milijardne trge in imajo možnost, da postanejo naslednji slovenski samorog.

Težava nove ekonomije je nedorečenost. Zato podjetja, grajena za distribuirani svet, iščejo države, ki imajo največ razumevanja za prihodnost in se najbolj trudijo z ureditvijo zakonskih okvirov. Trenutno pri tem vodijo Švica, Estonija in Malta. Država, ki bo pri tem najuspešnejša, ima realne možnosti, da postane to, kar je danes Delaware za startupe. Govorimo o stotinah podjetij danes, tisočih jutri in morebiti milijonih v prihodnosti.

Distribuirana ekonomija prinaša tudi dokončen odgovor na vprašanje bega možganov. Če lahko naslednji Google postaviš od koderkoli, preprosto pridobiš podpornike in vlagatelje z vsega sveta ter je tvoja tehnologija distribuirana in uporabna povsod po svetu in lahko sodeluješ z največjimi strokovnjaki – zakaj bi odšel v tujino?

Tudi naša država je pri blockchainu proaktivna – v hitro rastoči ekonomiji vidi priložnost, poskuša razumeti in podpira projekte, prav tako se trudijo regulatorji. Zdaj je potrebna samo še hitrost. Z nekaj modrimi in premišljenimi potezami lahko Slovenija postane ena najbolj zaželenih destinacij za blockchain zagonska podjetja. ■

BLOCKCHAIN, SRCE FINANČNEGA SISTEMA

Tehnologija bo na naprednih trgih in v tehnološko razvitih družbah omogočila velik korak naprej in vplivala na poslovanje vseh subjektov. Z blockchainom se bodo lahko znižali operativni stroški, hkrati pa bodo storitve varnejše in dostopnejše. Cena bo nižja tudi za uporabnike (komitente), regulatorni nadzor bo boljši, hitrost izvedbe transakcij pa večja.

»BLOCKCHAIN JE CELOVITA INFORMACIJSKA TEHNOLOGIJA Z VEČ TEHNOLOŠKIMI NIVOJI, KI SE DA UPORABLJATI ZA NAJRAZLIČNEJŠE OBLIKE REGISTROV, ZAPISOV IN IZMENJAVE.«

MELANIE SWAN

6 GENERACIJ ŽETONOV

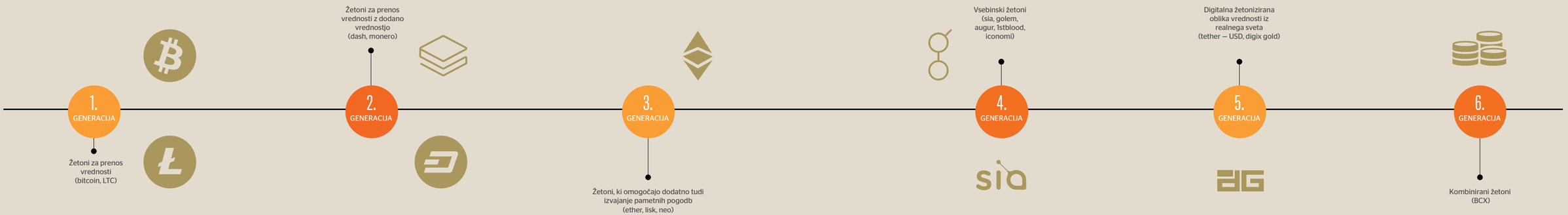

Celovita, prijazna in strokovna zdravstvena oskrba

Ko se zgodi kaj nepredvidenega in zaradi bolezni ali poškodbe potrebujemo zdravniško oskrbo, si želimo le najboljše. Strokovna in celovita zdravstvena oskrba – pa naj gre za zdravniško mnenje, diagnozo ali poseg – je ključni, a ne edini dejavnik. Kolikokrat ste se v zadnjem času ustavili ob podatku o čakalnih dobah v slovenskem javnem zdravstvu in ugotavljali, da so tedni in pogosto celo meseci predolga doba, da bi prišli do zdravstvene obravnave?

AVTOR: **SLAVICA GLAVAŠ, STROKOVNA DIREKTORICA ZDRAVSTVENIH IN NEZGODNIH ZAVAROVANJ, ZAVAROVALNICA AS**

V ADRIATICU SLOVENICI (AS) pozorno analiziramo potrebe zavarovancev in razvijamo sodobna zdravstvena zavarovanja, ki ob nastanku bolezni ali po poškodbi zagotavljajo hitro pomoč, saj je čakanje na pregled, diagnozo ali poseg v zdravstvu žal postalo stalnica.

S sklenjenim zavarovanjem Specialisti je zdravstvena oskrba lahko tudi drugačna. Preprosto pokličete v Center Zdravje AS na telefonsko številko 080-81-10, kjer vam bodo strokovnjaki svetovali, organizirali termin pri ustreznem specialistu, vas naročili na diagnostično preiskavo (magnetna resonanca ali ultrazvočne in laboratorijske preiskave), zdravstveni poseg v ambulantni obravnavi ali pa na ambulantno fizioterapevtsko obravnavo. Napotnica v žepu tako ni več breme, meseci čakanja in negotovosti pa so lahko preteklost. Pri zdravniku ste zelo hitro, praviloma v roku 10 dni. Ko imate sklenjeno zavarovanje Specialisti, zavarovalnica namesto vas poravna tudi strošek zdravstvene storitve.

Veliko zdravstvenih težav je kroničnih. Trajajo že dlje časa in so se pojavile še pred začetkom sklenitve zavarovanja Specialisti. Naši strokovnjaki vam bodo tudi ob takšnih primerih pomagali s pravim in najboljšim nasvetom pri iskanju ustrezne rešitve pri izvajalcih zdravstvenih storitev, ki so na voljo v javnem zdravstvenem sistemu.

Na osnovi dolgoletnih izkušenj, ki jih imamo z več kot 1.800 izvajalci zdravstvenih storitev, smo utrdili sodelovanje s priznanimi strokovnjaki na področju medicine, saj vemo, kako pomembna sta strokovnost in zaupanje. Pri reševanju zdravstvenih težav naših zavarovancev so naši partnerji priznani zdravniki specialisti. Kot edina zavarovalnica v Sloveniji za naše zavarovance poskrbimo tudi v lastni specialistični ambulanti Zdravje AS, ki zagotavlja specialistične preglede cenjenih strokovnjakov s področja ortopedije, žilne in splošne kirurgije, kardiologije in fizioterapije.

Nihče se ne počuti dobro, ko je poškodovan ali bolan. In tudi zato je celostna obravnava tako pomembna. Izkoristite jo. Vabljeni v Center Zdravje AS. ■

KAKO POTEKA OBRAVNAVA S SKLENJENIM ZAVAROVANJEM SPECIALISTI?

1.

POKLIČETE CENTER ZDRAVJE AS NA ŠTEVILKO 080 81 10. TAM DOBITE NASVET IN POJASNILO, KAKO BO POTEKAL POSTOPEK.

2.

VSA ADMINISTRACIJA SE UREDI NA ENEM MESTU. NAPOTNICO, KI STE JO PREJELI PRI SVOJEM ZDRAVNIKU OB NASTANKU TEŽAVE, POŠLJETE V CENTER ZDRAVJE AS. TU VAM UREDIMO DATUM PREGLEDA, POSEGA, FIZIOTERAPIJE ...

3.

VSE STROŠKE OBRAVNAVE PORAVNA ZAVAROVALNICA.

NAJKRAJŠA POT DO SPECIALISTIČNEGA PREGLEDA, DIAGNOSTIČNE PREISKAVE IN FIZIOTERAPIJE
Zavarovanje Specialisti lahko sklenete že za 9,22 evra na mesec. Obiščite www.as.si/specialisti ali se oglasite pri svojem zavarovalnem zastopniku.

Ves svet je oder

Na glasbeni akademiji Berklee College of Music iz Bostona, ZDA, svoj študij na smeri jazz vokal v četrtem letniku uspešno nadaljuje tudi Ajda Stina Turek, varovanka AS Fundacije že od leta 2014.

AVTOR: **JAK VREČAR** FOTO: **POLONA MLAKAR BALDASIN**

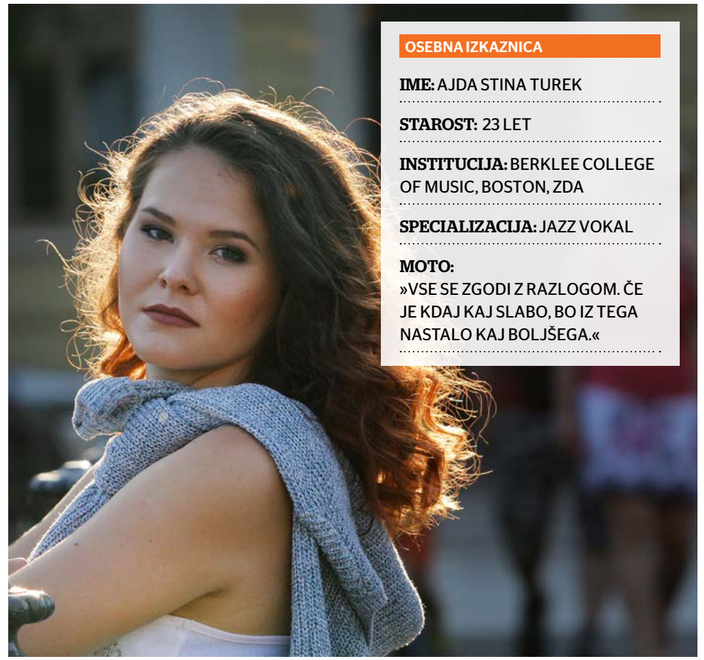

OSEBNA IZKAZNICA

IME: AJDA STINA TUREK

STAROST: 23 LET

INSTITUCIJA: BERKLEE COLLEGE OF MUSIC, BOSTON, ZDA

SPECIALIZACIJA: JAZZ VOKAL

MOTO:
»VSE SE ZGODI Z RAZLOGOM. ČE JE KDAJ KAJ SLABO, BO IZ TEGA NASTALO KAJ BOLJŠEGA.«

AJDINA ZGODBA JE KLJUB NJENIM ROSNIM LETOM, rojena je leta 1994, že danes polna presežkov. Maturantka na Gimnaziji Jožeta Plečnika in na Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani študira od jeseni leta 2014 na svetovno priznanem Berklee College of Music v Bostonu. Tudi tam njen talent izstopa in ga opažajo številni profesorji. Doslej se je namreč v vseh semestrih zapisala na prestižno lestvico najboljših študentov, letos spomladi pa je edina med kar 1.500 pevci prejela tudi prestižno nagrado »Berklee College of Music – Outstanding Jazz Vocalist Award 2017«.

In kje se je začelo? Na konservatoriju pri profesorici Nadi Žgur. »Na začetku me jazz ni prav nič zanimal,« smeje razkrije Ajda. »Šele v drugem letniku sem začela v tem res uživati, in sicer ob pesmi All of Me Elle Fitzgerald. Njen nastop in glas sta me tako impresionirala, da sem v trenutku vzljubila jazz in improvizacijo,« opisuje trenutek, ki je spremenil njeno pot.

Ta jo je odpeljala čez lužo. Kakšne so razlike med Bostonom in Slovenijo? »Začetek v ZDA je bil težak, ampak zdaj se tam res odlično počutim. Čez poletje, ko sem v Sloveniji, Boston že pogrešam, veliko se dogaja in mi nikoli ni dolgčas,« opisuje svoj novi, drugi dom. Privadila se je na hrano, celo na burgerje, ki jih na začetku ni mogla niti videti, kot pove v smehu. Sicer pa pohvali odprtost ljudi, njihovo prijaznost in to, da ne sodijo drugih po videzu. Pogreša druženje ob kavi ob Ljubljanici – »v Ameriki nihče ne sedi na kavi tako kot pri nas« – si pa zato vsako jutro pripravi metin čaj, ki ga prinese iz Slovenije.

AJDA, SAMOSTOJNO IN DELOVNO DEKLE

Pravi, da ji je študij v tujini dal predvsem samostojnost in delovnost. Nekaj ur tedensko dela tudi v pisarni na Berkleeju, seveda pa tudi svoje prvo »delo«, študij, jemlje zelo resno. »Z usklajevanjem urnika nimam nobenih težav, je pa vsekakor veliko dela. Večkrat sem zaposlena od osmih zjutraj do polnoči, včasih tudi brez premorov ali čez vikende,« opiše svoj ameriški vsakdan. A Ajdo vodi naprej ljubezen do glasbe in zato ji ni nič težko. »V prihodnjih mesecih bom delala in nastopala ter pripravljala svoj album, ki ga bom izdala prihodnjo pomlad,« razkriva svoje načrte. Kakšna bo glasba? Gre za avtorsko jazz glasbo, pri kateri bo Ajda avtorica glasbe in besedil. Navdih črpa iz vsakdanjega življenja, priložnosti in izzivov, novih kultur, razlik med slovensko in ameriško kulturo. »Najprej bom posnela album in z njim zaključila obdobje v Bostonu, potem pa grem po uspeh v New York,« z nasmeškom razkrije svojo vizijo. V prihodnosti bi rada koncertirala čim več in na najrazličnejših krajih. Vleče jo na velike odre, magičen bi bil zanjo nastop v newyorškem Carnegie Hallu. A »tudi poln Cankarjev dom ne bi bil kar tako«, doda. »To bi mi pomenilo še več. V bistvu si želim, da bi občinstvo v Sloveniji poslušalo mojo glasbo.« Pa želje za kak duet? Med slovenskimi izvajalci bi izbrala Uroša Perića (»ker obožujem Raya Charlesa«), med tujimi pa Gregoryja Porterja ali pa Kurta Ellinga.

Z DENARJEM RAVNA ODGOVORNO

Študij v ZDA prinaša visoke stroške. Ajda poudarja, da brez pomoči ne bi šlo. »Sodelovanje z AS Fundacijo mi je res zelo veliko pomagalo. Brez njene podpore mi ne bi uspelo končati niti prvega letnika. Življenje v Bostonu je zelo drago, neizogibnih izdatkov pa je veliko.« V tujini se Ajda pogosto spomni na nasvete, vezane na denar. Stavek »Ajda, glej, da ne boš vsega zapravila, daj kaj na stran,« si je zapisala v spomin in se po njem tudi ravna. »Ne zapravljam veliko za materialne dobrine. Znam varčevati in zelo jasno mi je, da denar ne leži na tleh,« zaključi svojo pripoved Ajda. ■

VEČ O AS FUNDACIJI:
www.kd-group.com/sl/druzbena-odgovornost/as-fundacija/

Ljudi je je treba motivirati

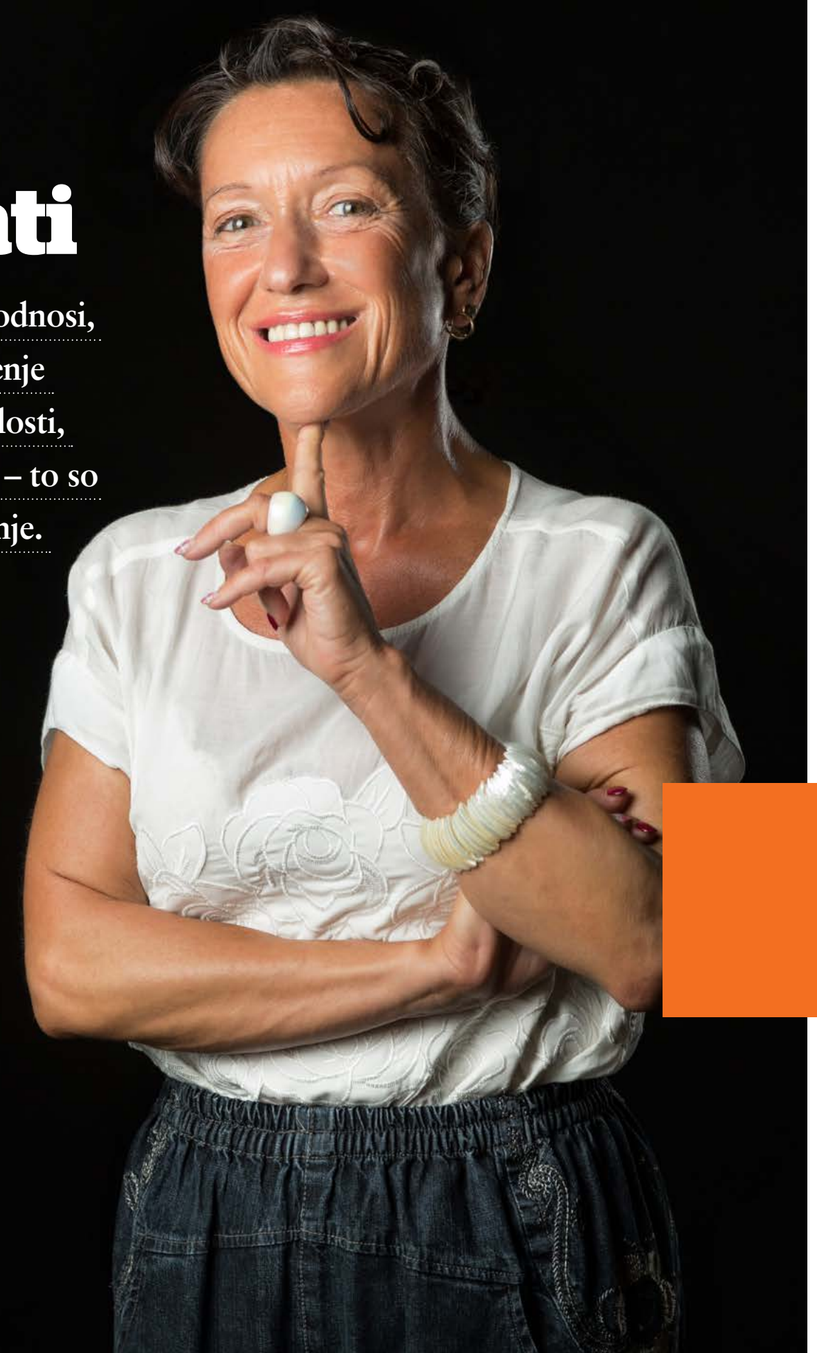

Prava mera spanja, urejeni odnosi, zdrava hrana, gibanje, blaženje stresa, preprečevanje izgorelosti, optimističen pogled na svet – to so priporočila za zdravo življenje. Pa se jih Slovenci držimo?

AVTOR: **DEJAN PUŠENJAK** FOTO: **NEJC LASIČ**

IVICA FLIS SMAKA, DR. MED.

Prejemnica priznanja Moja zdravnica 2017 se je strokovno izobraževala v Ljubljani, Zagrebu, Dobrni, Bruslju, San Diegu, Londonu, Dubaju, na Floridi in Kitajskem. Živi v Mariboru, kjer ima družino in ambulanto. Brez omahovanja pove, kako in kaj bi spremenila v našem zdravstvenem sistemu, če bi bilo tudi to v njeni moči.

Kaj kot zdravnica priporočate za kakovostno življenje, se v mnogočem bije z zahtevami našega časa. Kako jih vi usklajujete?

Ojoj, videti je kot spisek obvez in seznam za izvedbo tekom dneva! V svetu, ki nas je vpel v svoj neizprosni ritem, in v sistemu, ki ni nič kaj pozitivno naravnan, je to videti kot nekaj neizvedljivega. Sama to dosegam tako, da se postavim v svoje mikrookolje, v svoje telo in kot otrok – v svoj peskovnik. Vsak dan znova. In se zavem, da sem samo ena izmed mnogih v tem trenutku na tem svetu. Imam vse, kar potrebujem, krasnega sina, svoje znanje in čudovit krog pravih prijateljev. Dnevne obveze so del poriva, da se premikam naprej, da srečam nove ljudi in nova znanja, spoznanja. Gibanje je del vsakodnevnega urnika.

Kaj pa stres?

Stres je v resnici samo naše dojemanje in naš odziv na zunanje dražljaje. Oksidativni stres lahko nadzorujem s primerno hrano, okoljem in družbo. Umetnost je »živeti z manj«, saj v svoj svet nakopičimo vsega preveč. Z leti sem prečistila kroge svojih znanstev in se umaknila od vseh, ki so me izčrpavali. Ob tem živim v lepem okolju Maribora in me siceršnja vsesplošna okoljska umazanija ne skrbi tako zelo, kot če bi živela v enem izmed velemest. Spanje je rutina in disciplina ter zasluženi pobeg v svet, ki si ga pričaram kot otroci pravljico. Rada slikam, šivam, berem, rada hodim, kolesarim in obožujem naravo, glasbo, še najbolj zvok narave.

Opozarjate, da ima pri nas zdravnik manj časa za pacienta kot frizer za svojo stranko. Kaj naredite najprej, ko pacient vstopi v vašo ordinacijo?

Zmeraj težje se naravnam na delo z napotnicami, ki mi odmerjajo zelo malo časa za bolnika. Četudi si dovolim vzeti denimo 20 minut za nekoga, imam ob tem že slabo vest, saj bo naslednji naročeni nergal, ker bo moral vsaj 10 minut dlje počakati. Vse to me bolj in bolj omejuje pri delu, še bolj v razmišljanju. Zato se ob takem delu težko osredotočim na bolnika, lahko se le na težavo, s katero prihaja. V tako kratkem času namreč ni moč temeljito izprašati nekoga, ki ga prvič vidim, ga ob tem temeljito pregledati, razmisliti, pregledati izvide in določiti terapijo, napisati potrebne recepte, napotnice in delovni nalog ter spisati izvid. Nekateri potrebujejo za en odstavek več kot en dan, mi pa moramo spisati izvid in vsaj 20 izvidov na dan – brez odmora, drugega za drugim. Lažje je, kadar delam brez časovnega pritiska, to je, kadar delam pro bono ali s tistimi, ki plačajo pregled. Takrat s časom nisem tako zelo na tesnem, imam vsaj eno uro za vsakega bolnika. Zagotovo vsakega bolnika, ne glede na plačnika, najprej pozdravim in vprašam po počutju, težavah in kaj ga najbolj pesti.

Ali drži, da kriza v družbi pušča večinoma slabe posledice tudi na zdravju ljudi?

O tem lahko razmišljam in opazujem, lahko poslušam, ne morem pa podati točne ocene stanja. Veliko škode zdravju naredi večno nezadovoljstvo, nerganje in preobilje vsega, tudi informacij – preobilje hrane je, denimo, povezano s številnimi boleznimi, preobilje nasploh pa z razvratom. To so zagotovo sestavni elementi družbene krize. Slabe razmere in nenehni pritiski ter slabe razmere na delovnih mestih so neposredno povezani s čustvenim neravnovesjem in obolevanjem, večje je tveganje za poškodbe.

Ali se vam zdi, da se obolenja ljudi v Sloveniji po čem razlikujejo od obolenj ljudi v najbogatejših zahodnih državah?

V najbogatejših zahodnih državah se vse bolj soočajo z metabolnim sindromom ali »sindromom x«, kar preprosto povedano pomeni, da debelost z vsemi vzporednimi težavami predstavlja največjo nevarnost. Sočasno jih skrbijo tudi odvisnosti: od elektronskih medijev, zdravil, sladkorja, drog, alkohola, nakupovanja, hrane, odnosov, tudi zasvojenost s športom in igrami na srečo je vse bolj pereča, enako travmatizem. V Sloveniji se, v primerjavi s svetom, na tem področju uradno še borimo s paleto klasičnih bolezni: sladkorna bolezen, povišan tlak, kapi, depresije in psihične stiske – tako pravijo statistike. V realnosti in praksi pa je veliko depresij in stisk, veliko odvisnosti in motenj hranjenja.

Kaj bi vi naredili, če bi bilo v vaši moči, da bi sistem pri nas funkcioniral bolje?

Ljudi je treba motivirati, postaviti skupne cilje, v sistemu pa moramo zagotoviti socialno varnost vsem slovenskim državljanom. Priznam, da mi je blizu vsak model, ki jasno opredeljuje vloge posameznih akterjev, zelo dober je model zdravstvenega varstva oziroma zavarovanj na Švedskem, v praksi pa ima zelo dobro organiziran zdravstveni sistem Avstralija. Do obeh nam manjka veliko – zlasti nam manjka poštenja in jasnega interesa sistema, v katerega se ne meša politika. Zato bi v prvi vrsti osamosvojila zdravstvo od politike, nastavila dobre organizatorje in vpeljala avstralski sistem v sistem javnega zdravstva ter izobraževanja zdravnikov in vseh zdravstvenih kadrov, nastavila jasna pravila zavarovalnici in naredila popolnoma transparenten načrt delitve razpoložljivih sredstev iz naslova osnovnega zavarovanja. Zdaj namreč najmanjši delež denarja dobimo izvajalci v zdravstvu, večina sredstev se izgubi v zavarovalnici, na režiji, v farmacevtskih lobijih in sistemu uničevanja odpadkov iz zdravstva, informacijskih sistemih in vzdrževanjih ter podobno. To je milo povedano krivično, v jasnem jeziku bi rekli temu prevara sistema. ■

NOTRANJA UMIRJENOST IN ČUSTVENA STABILNOST STA V RESNICI TEMELJ ZA ZDRAVO TELO IN PRIMEREN NAČIN ŽIVLJENJA.

> **DALJŠI INTERVJU Z DR. IVICO FLIS SMAKA LAHKO PREBERETE NA:** www.kd-skladi.si/intervju_dr_flis_smaka

Optimum september 2017

Kako do cilja?

Pomembne življenjske prelomnice, načrti za vas ali vaše otroke ali pa finančno preskrbljena jesen življenja so lahko manj stresni, če naložbo prilagodite osebnim potrebam. Za kakšen namen boste plemenitili svoj denar, že veste. Kako pa boste do finančnega cilja prišli, lahko ugotovite z dobrim načrtom.

PRIPRAVILA: **KATJA JEKOVEC, KD SKLADI**

UGOTOVITE, KOLIKO SREDSTEV imate na voljo že danes oziroma ali jih boste v manjših zneskih dodajali postopoma. Ocenite, kakšno stopnjo tveganja lahko sprejmete v naložbah in koliko časa jih lahko plemenitite. Za pomoč imate načrt po korakih, z uporabo izobraževalnega orodja KD Skladov, novega investicijskega kalkulatorja na spletni strani KD Skladi, pa boste še lažje naredili prve korake pri načrtovanju in pridobili informativni izračun, prilagojen vašim življenjskim razmeram. Nato pa se srečamo še v živo, pri finančnih svetovalcih, ki bodo prisluhnili vašim željam … ■

NAREDITE SVOJ IZRAČUN NA:
www.kd-skladi.si/investicijski-kalkulator.

1. ODLOČITEV

Pripravite seznam ciljev, ki jih želite uresničiti z varčevanjem. Glede na finančne zmožnosti ugotovite, koliko sredstev imate na voljo za varčevanje, ali pa razmislite, kolikšen znesek želite imeti po zaključenem obdobju varčevanja.

VEM, KOLIKO ŽELIM PRIVARČEVATI

VEM, KOLIKO ŽELIM NAMENITI VARČEVANJU

Glede na vaš namen – torej glede na vaše osebne potrebe, pričakovanja in razmere – ocenite, kolikšen znesek želite imeti po zaključenem obdobju varčevanja.

Ocenite, kolikšen znesek lahko namenite za izpolnitev finančnega cilja.

2. NAČIN

Izberite način vplačevanja zneskov, kot vam ustreza.

Kako bi radi vplačevali sredstva – postopoma mesečno, četrtletno, letno ali z enkratnim zneskom?

3. ČAS

KOLIKO ČASA STE PRIPRAVLJENI VARČEVATI?

Koliko časa boste lahko varčevali, verjetno že veste. A upoštevajte, da boste finančne cilje najlažje uresničili, če boste varčevali redno in z varčevanjem začeli takoj ali pa čim prej. Ne iščite »pravega trenutka« za začetek, saj ga je možno identificirati šele, ko že mine.

4. TVEGANJE

KOLIKŠNI STOPNJI TVEGANJA STE LAHKO IZPOSTAVLJENI IN KAKŠNO STOPNJO TVEGANJA ŽELITE SPREJETI?

Na hitro se sliši, da si morate odgovoriti le na eno vprašanje. A ni tako. Od vaše »objektivne« sposobnosti prevzemanja tveganja (tj. osebnih finančnih razmer, koliko je cilj oddaljen itd.) je odvisno, kolikšni stopnji tveganja ste lahko izpostavljeni. Od vašega osebnega odnosa do tveganja pa je odvisno, kakšno stopnjo želite sprejeti. Svoj vlagateljski profil lahko ocenite tudi na www.ai.kd-skladi.si in odkrijete za vas pravo razmerje med pričakovanji in tveganji.

Novo mednarodno priznanje za KD Sklade kot najboljšo družbo za upravljanje

KD Skladi smo že tretjič zapored premagali konkurenco in osvojili prestižno nagrado priznane angleške revije World Finance za najboljšo družbo za upravljanje v Sloveniji za leto 2017. Strokovna komisija je po predhodnem glasovanju izbrala KD Sklade med tremi finalisti, potem ko nam je prisodila najvišjo oceno glede na uspešnost upravljanja, kapitalsko ustreznost, upravljanje tveganj in druge kategorije, povezane z izvedbo storitev, vodenjem, doslednostjo ter zastavljenimi cilji. Revija World Finance že od leta 2007 nagrajuje evropska ter tudi ameriška in azijska podjetja, nagrado pa prejme v vsaki državi le po eno – tisto podjetje, ki ga strokovna komisija postavi v ospredje po največji poslovni in strokovni uspešnosti, hkrati pa prepozna njegovo inovativnost, usmerjenost v prihodnost panoge in njen razvoj.

WORLD FINANCE
INVESTMENT MANAGEMENT AWARDS

Vabljeni na srečanje za vlagatelje

Skrb za naše vlagatelje je naše temeljno poslanstvo. V ta namen bomo tudi to jesen organizirali brezplačno srečanje za vlagatelje, na katerem KD Skladi svojim zvestim vlagateljem in vsem zainteresiranim ponujamo možnost vpogleda v dogajanje na finančnih trgih. Na dogodku se bodo imeli udeleženci priložnost srečati z upravljavci in finančnimi svetovalci, ki bodo govorili o razmerah na finančnih trgih in ponujali koristne nasvete za vlaganja v prihodnost. Srečamo se **28. novembra 2017** v Hotelu InterContinental v Ljubljani. Na dogodek se lahko prijavite na e-naslov KDS_prodaja@kd-group.si ali na brezplačni številki 080 80 24. Vljudno vabljeni!

ŠE VEČ DOBRIH VSEBIN ZA VAS!

Katere vsebine najraje berete in katere vam najbolj pomagajo pri vaših finančnih odločitvah? Ker si želimo, da bi vam z Optimumom ponudili še več dobrega in uporabnega branja, sprašujemo za mnenje vas. Z vašo pomočjo bomo lahko vsebine še bolj prilagodili vašim potrebam in pričakovanjem ter vam jih ponudili povsod, kjer jih pričakujete – v tiskani reviji ali na spletu in vaših mobilnih napravah.

IZPOLNITE ANKETO NA NASLOVU:
www.kd-skladi.si/anketa-vsebine

Svoje mnenje nam lahko posredujete tudi na KD Skladi, Dunajska 63, 1000 Ljubljana ali na **nasvet@kd-skladi.si**.

OPTIMUM, ŠTEVILKA 8, SEPTEMBER 2017
Izdajatelj in nosilec avtorskih pravic: KD Skladi, d. o. o.
Odgovorni urednik: Luka Podlogar
Namestnica odgovornega urednika: mag. Marija Pregelj
Izvršni urednik: Jak Vrečar
Uredniški odbor: Goran Djuratović, mag. Luka Flere, Katja Jekovec, Primož Inkret, MBA
Vsebinska in oblikovna zasnova, izvršno uredništvo in produkcija: PM, poslovni mediji d. o. o., www.p-m.si
Tisk: MR Grafik
Naklada: 12.000

KD Skladi: prva izbira tudi na spletu

Prenovili smo spletno stran KD Skladov. Podrobno spoznajte in primerjajte podsklade, preglejte varčevalne načrte, spremljajte vrednosti enot premoženja podskladov in bogatite svoje znanje o varčevanju v vzajemnih skladih s pomočjo nasvetov za vlagatelje. Vse informacije za pregled in analizo naših podskladov in varčevalnih načrtov so zbrane na enem mestu v še preglednejši obliki – in zdaj dostopne tudi prek mobilnih naprav.

OBIŠČITE NOVO SPLETNO STRAN KD SKLADOV:
www.kd-skladi.si

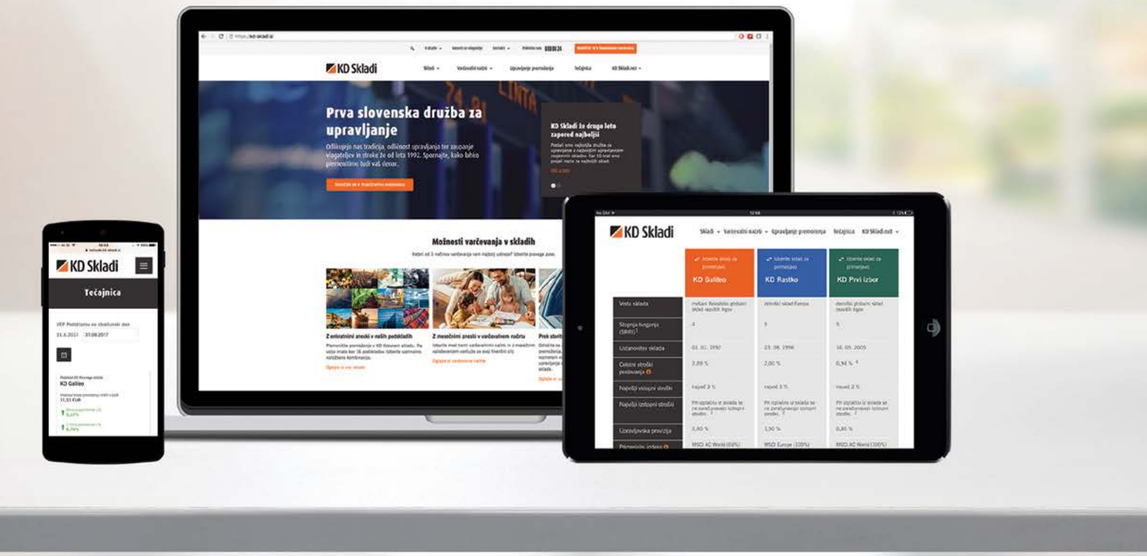

PRIMERJAVA PODSKLADOV

Razmišljate, da bi razširili svoj portfelj z vključitvijo novega podsklada ali pa se mogoče šele odločate za varčevanje prek naših vzajemnih skladov? 16 podskladov KD Krovnega sklada lahko s preglednim spletnim orodjem primerjate po vrsti, vrednosti enote premoženja, povprečni letni donosnosti in vseh drugih ključnih lastnostih.

INVESTICIJSKI KALKULATOR

Veste, koliko sredstev lahko danes ali pa postopoma mesečno namenite za izpolnitev svojega finančnega cilja? Imate mogoče pred sabo konkreten znesek, ki ga želite privarčevati? Izračunajte, po kakšni poti lahko varčujete za svoj finančni cilj.

VSE POTI DO KD SKLADOV

Naredite prvi korak na spletu, nato pa nas obiščite še osebno. Na spletni strani poiščite kontakt izbranega finančnega svetovalca, najbližjo poslovalnico, z izpolnitvijo prijavnega obrazca se enostavno vnaprej dogovorite za kraj in uro posveta ali pa kar od doma naročite pristopno izjavo.

KD Galileo, mešani fleksibilni sklad

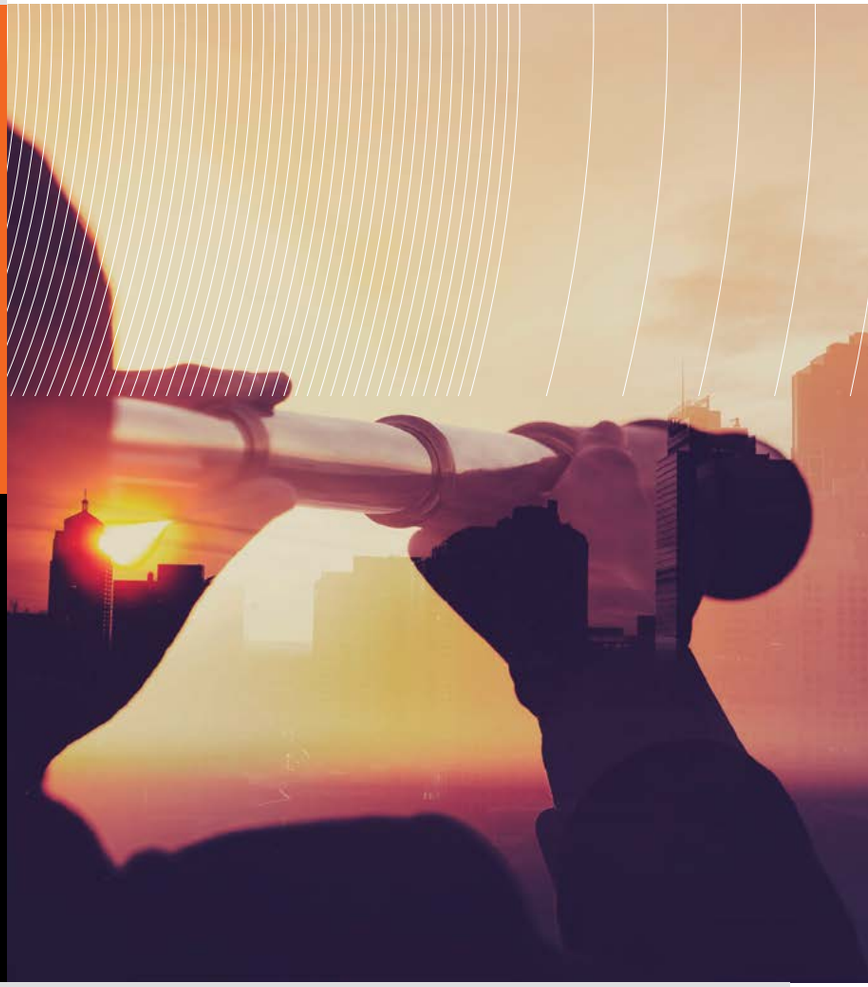

Prvi slovenski vzajemni sklad

Fleksibilen globalni sklad s 25-letno tradicijo in z jasnim pogledom naprej.

Izkoristite posebno ugodnost ob jubileju in pridobite dodatnih 25 evrov.*

Od leta 1992, ko je nastal kot prvi slovenski vzajemni sklad, se je KD Galileo razvil v globalni sklad, ki se aktivno prilagaja razmeram na trgu. Odlikujejo ga tradicija, odličnost upravljanja ter zaupanje vlagateljev in stroke.

Sklad KD Galileo se je v letu 2016 uvrstil med 5 % najboljših globalnih fleksibilnih skladov na svetu po oceni agencije Morningstar.

Tudi vi lahko plemenitite svoj denar v skladu KD Galileo. Pridružite se več kot 20.000 vlagateljem, ki so danes del zgodbe KD Galilea!

080 80 24
WWW.KD-SKLADI.SI

KD Skladi

KD Galileo je podsklad KD Krovnega sklada, ki ga upravlja KD Skladi, družba za upravljanje, d. o. o., Dunajska cesta 63, Ljubljana. Prospekt krovnega sklada z vključenimi pravili upravljanja, dokumenti podskladov s ključnimi podatki za vlagatelje (KID) ter zadnje objavljeno letno in polletno poročilo krovnega sklada v slovenskem jeziku so vlagateljem v tiskani obliki brezplačno na voljo na sedežu družbe in vpisnih mestih, v elektronski obliki pa so objavljeni na spletni strani www.kd-skladi.si, kjer vlagatelj najde tudi druge podatke in informacije o podskladu.

*Vlagatelji, ki so ali bodo pristopili k pravilom upravljanja kateregakoli podsklada KD Krovnega sklada, njihova enkratna vplačila v višini vsaj 1.000,00 evrov v katerikoli podsklad pa bodo prispela na transakcijski račun posameznega podsklada do 1. 1. 2018 do vključno 0:01 ure zjutraj, bodo ob 25-letnici podsklada KD Galileo prejeli enkratno dodatno vplačilo v podsklad KD Galileo v višini 25 EUR, če bodo na dan priprave podatkov za dodatno vplačilo še vedno imetniki enot premoženja, ki so jih pridobili ob enkratnem vplačilu 1.000,00 EUR. Vplačilo na investicijski račun drugega vlagatelja ni možno, prav tako ni možna menjava ali izplačilo dodatnega vplačila v gotovini.

Avtorske pravice © 2015 Morningstar Deutschland GmbH. Vse pravice pridržane. Informacije v tej publikaciji: (1) so last družbe Morningstar in/ali njenih ponudnikov vsebin; (2) jih ni dovoljeno kopirati ali distribuirati; in (3) niso zajamčeno točne, popolne ali pravočasne. Družba Morningstar in njeni ponudniki vsebin ne prevzemajo odgovornosti za škodo ali izgubo, ki bi izhajala iz uporabe teh informacij. Pretekla donosnost ni jamstvo za rezultate v prihodnosti.